

**MINIGRAMMATIKK OG
STUDIEVEJLEDNING**

**DANSK
RUSSISK**

IMVEKB

MED UNIVERB'S SPROGKURSER PA KASSETT ER DET LETTERE AT *UERE* SPROG PA EGEN HAND!

UNIVERB's sprogkurser bygger pa den velkendte metode: **LYT - GENTAG - LMR.**

Kurset er tosproget, hvilket vil sige, at hvor saetning først siges pa dansk, derefter langsomt pa russisk, sa du opfatter udtalen korrekt. En kort pause pa bandet giver dig en mulighed for selv at sige saetningen, derefter gentages saetningen i normal hastighed.

Det er let at følge med, og du kan selv vælge hvor og hvornar, du vil øve dig!

For at gøre kurset sa interessant og anvendeligt som muligt har vi koncentreret os om ord og saetninger, du ofte far brug for pa din udlandsrejse.

Hvert kursus bestar af to kassetter med ca tre timers undervisning, to kursusbøger og denne minigrammatik, som viser fundamentet og de vigtigste grammatiske regler i det russiske sprog.

UNIVERB's sprogkurser pa kassett gør det let at komme igang med et nyt sprog eller genopfriske dine kundskaber. Du far trasnet din udtale og opbygger dit ordforrad.

F O R O R D

Russisk er det officielle sprog i Rusland med en befolkning på ca. 150 millioner. Russisk tilhører den slaviske sprogstamme, som inddeltes i tre grupper: Østslavisk, sydslavisk og vestslavisk. Den Østslaviske gruppe omfatter russisk, ukrainsk og hviderussisk, som mellem 700- og 1400-tallet var det fælles sprog. Det tidligste skriftlige vidnesbyrd er fra 1000-tallet. I russisk anvender man det kyrilliske alfabet, som er opkaldt efter missionæren Kyrillis som levede i 800-tallet. År 863 skabte han det første slaviske alfabet - en videreudvikling af den græske majuskelskrift (de store græske bogstaver). Det moderne russiske sprog voksede frem i løbet af 1700-tallet, hvor det afsløste kirkeslavisk. Det russiske sprog anses i visse henseender for at være et vanskeligt sprog, men samtidig er det let at lære: Ordraekken er fri, der er ingen artikler (kendeord), genusreglerne (køn) er relativt enkle. Formalet med denne minigrammatik er at give et overblik over det russiske sprogs grammatiske opbygning i store træk og præsentere de vigtigste kategorier og grundlaeggende regler. Vi håber, den kan vække interesse for fortsatte studier.

DET RUSSISKE ALFABET

Der er 33 bogstaver i det russiske alfabet. De præsenteres i nedenstående tabel.

Russisk bogstav	Udtale pa russisk	Ca-udtale som pa dansk
A а	a	a rat
Б б	baø	b bil
В в	vøb	v villa
Г г	gse	g ga
Д д	dae	d dask
Е е	je	je hjem e aeske
Ё ё	ja	ja jokke
Ж ж	zjae	stemt sj som i fransk 'journal' eller engelsk 's' i 'usual'
З з	zas	z stemt s som i tysk 'Sieben'
И и	i	i lille
Й й	i kratkaje (kort i)	J ieg
К к	ka	k kat
Л л	bøl	l lege

М м	aem	m mor	
Н н	аэп	n n0d	
О о	а	a ande	
П п	ра	p pige	
Р р	эер	fortunge-'r' som i engelsk 'reed'	Ветаєтк, at russisk ikke skelner mellem <i>lange</i> og <i>korte vokaler</i> . Sammenlign 'solle' og 'sole'.
С с	aes	s stol	
Т т	tae	t træ	
Үү	u	u fugl	
Ф ф	aef	f fisk	Russisk har ingen fast <i>betoning</i> eller <i>tryk</i> , derfor bør man lære betonningen for hvert enkelt ord. Udtalen af vokaler afhænger i høj grad af betonningen. De russiske vokaler i tryklos stilling udtales meget kort. Forskellige bøjningsformer af det samme ord kan have forskellig betoning, ligesom betonningen eller trykket kan give ordet en helt anden betydning.
'Х х	ha	ch somitysk'ach'	
Ц ц	tsas	ts aetse	страна (land) - страны (lande)
Ч ч	tje	tj macho	письмо (et brev) - письма (flere breve)
<u>ПППП</u>	sja	sj genert	замок (slot) - замок (lag)
Ш щ	sjtjs	b10dsj-lydsomi 'sjov'	I ordbøger markeres trykket med en accent.
҃ъ	tvardyjznak	hardttegn, sjældent idag	I almindelig tekst bruges ikke accenter.
Ы ы	y	som et o udtalt med munden i i-stilling	Bogstavet ё skrives som oftest e.
҃ъ	mjakijznak	b10dttegn, angiver moullering af foregående konsonant	Ud fra et grammatiske synspunkt kan man sige, at næsten alle russiske ord består af en eller flere dele: Praefix, stamme, suffix og endelse. Disse begreber er vigtige for at kunne forstå og danne forskellige former på russisk.
Э э	ae	laebe	
Ю ю	jo	ju Jul	
Я я	a	ja jakke	

SUBSTANTIVER (navneord)

Vi tager et russisk ord og markerer, hvilke dele det består af.

Перестройка (nyskabelse) Пере - строй - к - а.

Пе~~re~~ - praefix, star før stammen
ст~~рой~~ - stamme, nye ord og ordformer dannes ved at tillægge nye praefixer,
suffix og endelser til stammen.
к - suffix, star efter stammen, har meget stor betydning i russisk orddannelse.
а - endelse, star efter suffixet eller kan sluttet direkte til stammen.

Ikke alle russiske ord består af disse dele. De kan bestå afstammen alene (там - der), stamme og endelse (рук - a hand), stamme og praefix (у - ход pleje) osv.

Russiske substantiver har tre genus (k0n), to numerus (tal) og seks kasus (fald). Det er vigtigt at vide følgende: Man taler om hard stamme (de ord, som slutter på hard konsonant) og blød stamme (de ord, som slutter på blød konsonant).

Genus og numerus (k0n og tal)

De tre k0n i russisk er maskulinum (hank0n), femininum (hunk0n) og neutrum (intek0n). Man kan kalde genus på russisk for et grammatisk genus: Det kan kendes på endelsen. Pluralis (flertal) dannes i reglen ved hjælp af endelser.

Singularis (ental)

Pluralis (flertal)

Maskuline substantiver

1. slutter på hard konsonant	-ы
гриб (svamp)	грибы
завод (fabrik)	заводы
2. slutter på blød konsonant	-и
день (dag)	дни
путь (vej)	пути
3. Øvrige endelser -й, -ж, -ш, -щ, -ч	-и
бой (kamp)	бои
нож (kniv)	ножи
карандаш (blyant)	карандаши
плащ (regnslag)	плащи
луч (strale)	лучи

Singularis (ental)

Feminine substantiver

1. slutter **pa -a**, (hard konsonant)
страна (land)
газета (avis)
- 2 slutter **pa -я** (bl0d konsonant)
семья (familie)
3. slutter **pa -ь** -
жизнь (liv)
дверь (d0r)

Neutrale substantiver

1. slutter **pa -o** (hard konsonant)
окно (vindue)
2. slutter **pa -е, -ё** (bl0d konsonant)
море (hav)
ружьё (gevasr)

Bemaark! Dette er grundregler, som har ret mange undtagelser.

Nogle substantiver forekommer kun i pluralis:
часы (*iց*), *люди* (*folk*), *очки* (brillerj), *саны* (kaelkjøs).

Pluralis (flertal)

-ы

страницы

газеты

-и

семьи

-и

жизни

двери

-а

окна

-я

моря

ружья

Substantivernes bojning

Substantiver har seks kasus (fald). Det kan medføre vanskeligheder for dem, der gerne vil lære russisk. Men giv ikke op! Man kan sagtens klare det alligevel.

Der er følgende seks kasus:

nominativ

Drenge laeser

Мальчик читает

genitiv

Drenge bog

Книга мальчика

dativ

Jeg laeser en bog for drengen

Я читаю книгу
мальчику

akkusativ

Drenge laeser en bog

Мальчик читает
книгу

instrumentalis

Bogen er skrevet af en dreng

Книга написана
мальчиком

lokativ

Drenge beretter om bogen

Мальчик рассказывает
о книге

Drenge bor i Moskva

Мальчик живет в
Москве

Der findes tre deklinationer (bojninger), som afhænger af genus, hard/bl0d stamme og numerus. Her vises en sammenfattende oversigt.

Pluralis

Singularis

Kasus		1. deklination	
		maskulinum	+ neutrum
N	нож	день	окно море
G	ножа	дня	окна моря
D	ножу	дню	окну морю
A	ножи	дни	окно море
I	ножом	днем	окном морем
L	ноже	дне	окне море

2. deklination		3. deklination	
femininum		femininum	med -ь endelse
N	страна	семья	дверь
G	страны	семьи	двери
D	стране	семье	двери
A	страну	семью	дверь
I	страной	семьей	дверью
L	стране	семье	двери

Kasus		1. deklination	
		maskulinum	+ neutrum
N	ножи	дни	окна моря
G	ножей	дней	окон морей
D	ножам	дням	окнам морям
A	ножи	дни	окна моря
I	ножами	днями	окнами морями
L	ножах	днях	окнах морях

2. deklination		3. deklination	
femininum		femininum	med -ь endelse
N	страны	семьи	двери
G	стран	семей	дверей
D	странам	семьям	дверям
A	страны	семьи	двери
I	странами	семьями	дверями
L	странах	семьях	дверях

Nogle internationale laneord i russisk er ubøjelige, f.eks.
 кафе (cafe)
 кино (biograf)
 метро (undergrundsbane)
 радио (radio)
 такси (taxi)

Udenlandske personnavne, som slutter på konsonant, bojes hvis de betegner mænd. Hvis de betegner kvinder, bejes de ikke.

ADJEKTIVER (Tillsegsord)

Et adjektiv, der står som bestemmelse til et substantiv, stemmer overens med substantiver i genus, numerus og kasus. Iovrigt stemmer adjektiver overens med det ord, de handler om, både i genus og numerus.

Adjektiver har følgende endelser, afhængigt af genus:

Singularis

Pluralis

endelser i

Maskulinum	Femininum	Neutrum
-ЫЙ, -ИЙ, -ОЙ	-ая, -яя	-ое, -ее
красный (rød)	красная	красное
синий (bla)	синяя	синее
большой (stør)	большая	большое

Komparativ (højere grad) og superlativ (højeste grad) dannes på følgende måde:

Komparativ kan dannes ved at ordet **более** sættes foran adjektivet (боге bøjes ikke), eller med endelsen **-ее** eller **-е**.

старый (gammel) - старее (eeldre) - более старый (aeldre)

Superlativ dannes ved, at ordet **самый** sættes foran adjektivet, eller med suffixet **-айш-**, **-ейш**. Ordet **самый** bøjes som et adjektiv.

старый - старейший - самый старый

Nogle almindelige adjektiver har uregelmaessige komparationer (gradbøjninger):

хороший - лучше (god - bedre)

маленький - меньше (lille - mindre)

плохой - хуже (darlig - værre)

Man kan også papege, at adjektiver kan dannes ved, at forskellige suffixer lægges til en stamme.

PRONOMINER (stedord)

Personlige pronominer

я	jeg	мы	vi
ты	du	вы	I
он	han, den, det	они	De
она	hun, den, det		
оно	den, det		

Pluralisformen **Вы** anvendes som højflighedsform (sml. da: De). Personlige pronominer ændres i kasus (samme seks kasus som substantiver og adjektiver).

Demonstrative pronominer (papagende stedord)

этот	den (det) her, denne (dette)
тот	den (det) der

Maskulinum	Femininum	Neutrum	Pluralis
этот	эта	это	эти
тот	та	то	те

Demonstrative pronominer ændres også i seks kasus.

Possessive pronominer (ejestedord)

	Maskulinum	Femininum	Neutrum	Pluralis
min	мой	моя	моё	мои
din	твой	твоя	твоё	твои
sin	свой	своя	своё	свои
hans	его	его	его	его
hendes	её	её	её	её
vores/ vor	наш	наша	наше	наши
jeres	ваш	ваша	ваше	ваши
deres	их	их	их	их

Som det ses aftabellen, ændres pronominerne её, его, их ikke i genus. De bojes heller ikke, til forskel fra de øvrige possessive pronominer.

Nogle interrogative pronominer (sporgende stedord)

кто	hvem
что	hvor
чей	hvis
какой	hvilkens

Negative pronominer (benaegtende stedord)

никто	ingen
ничего	intet, ingenting

VERBER (udsagnsord)

Russiske infinitiver (navnemader) har endelserne -ть, -ти, -чъ

читать (laese)

идти (ga)

мочь (kunne)

Praesens (nutid), praeteritum (datid) og futurum (fremitid) danner ved, at der knyttes forskellige endelser til stammen.

Et meget vigtigt grammatisk begreb for russiske verber er aspekt, hvilket omtrent betyder "synsvinkel".

Der findes to aspekter i russisk:

- 1) imperfektiv (ufyldbyrdet) aspekt, når man blot mener selve handlingen, processen
- 2) perfektiv (fuldbyrdet) aspekt, når man markerer handlingens begyndelse eller slutning, dens resultat, når handlingen opfattes som en afsluttet proces.

Derfor svarer et dansk verbum ofte til to russiske verber, som stort set har samme betydning.

F.eks. har det danske verbum "skrive" to modstykker på russisk: "писать" (imperfektiv aspekt) og "написать" (perfektiv aspekt). Det er som oftest sådan, at et russisk verbum uden præfix er imperfektivt, og far det præfix på, sendes verbet til perfektivt. Aspekt har stor betydning i tempussystemet.

Tempus pa dansk og russisk

dansk	russisk
nu tid	præsens
jeg skriver	я пишу
i nutid bruges kun imperfektive verber	
dato	imperfektum
jeg skrev	
perfektum	præsteritum
jeg har skrevet	я писал я написал
plusquamperfektum	
jeg havde skrevet	
fremtid	futurum
jeg skal læse	я буду читать я прочита

Verberne "vaere" (**быть**) og "have" (**иметь**).

Der anvendes som regel ikke noget ord for "er" i russisk prædikativ form (ved omsagnsled).

Verbet "have" - "иметь" svarer almindeligvis til en kombination af præpositionen (forholdsordet) *y* (hos) + genitiv af ordet for ejeren + former af verbet "vasre" - "быть".

Мог har en bog	У мамы есть книга
Vi har en kat	У нас есть кот

Verbet "есть" udelades ofte

Jeg har to bøger У меня две книги

Negation (nsegelse)

Pa russisk bruger man *dobbelt negation*, hvilket ikke forekommer pa dansk.

Sammenlign dansk *Jeg kender ingen*, som kun har en naegtende form (*ingen*) og det russiske *Я никого не знаю* med to naegtelser: *никого* (naegtende pronomer (stedord) + *не знаю* (naegtende form af verbet)).

De russiske verber har følgende grammatiske kategorier og faenomener, som ikke er beskrevet i denne minigrammatik: uregelmaessige bøjninger, konsonantudskiftninger, modus, refleksive verber, verbernes konjugationer (person/tal-bøjninger).

ADVERBIER (biord)

De fleste adverbier dannes af adjektiver (tillaegsord) ved at tilføje forskellige endelser (som oftest -o)

красивый - красиво smukt
вкусный - вкусно godt

TAL

Pa russisk er der grundtal og ordenstal.

Grundtallene aendres som regel ikke i genus og numerus (k0n og tal) (med undtagelse af e, to, begge - один, два, оба).

Ordenstallene bøjes som adjektiver (aendres i genus, kasus og numerus (k0n, fald og tal)).